

Andrej Ivanuša

SKORAJ KAKOR EURO

Pozorno pogledjte vsak vrnjen dvo-evrski kovanec.

Revija Denar, oktober 2016 – rubrika: ZANIMIVOSTI

Skoraj še nikoli ni zajca ulovil. (slovenski pregovor)

Obisk gostilnice s prijatelji in prijetno kramljanje ob kavi in pivu zagotovo ne obetata nič takega, da bi o tem napisal članek za revijo Denar. Vendar se je to spremenilo, ko sem zahteval račun in plačal naš zapitek z večjim bankovcem. Natararica mi je vrnila razliko v kovancih po en in dva evra. Zadnji kovanec, ki ga je položila na mizo, pa je pritegnil mojo pozornost. Ta ni bil dvo-evrski, temveč nekaj, kar mu je bilo podobno.

Podrobno sem si ga ogledal. Na eni strani kovanca je lik moškega z očali in na drugi nekakšna pagoda. Na obodu je zapis, ki ni v latinskih črkah in prepoznal sem le številko 10. Natararico sem na to opozoril, pa se mi je opravičila in vrnila še dodaten kovanec za dva evra. Tega »čudnega« pa sem smel obdržati. Ko sem se vrnil domov, sem se lotil raziskave in ugotovil, da je kovancu za dva evra podobnih kar nekaj kovancev na svetu.

TAJSKI BAHT

Kovanec, ki sem ga prejel, je tajski kovanec za 10 bahtov (Thai baht) iz leta 2008. Moški na njem je kralj Tajske, njegovo veličanstvo Bhumibol Adulyadej. Na drugi strani je prikazan tempelj Wat Arun Ratchawararam Ratchawora Mahavihara kot je viden z reke Chao Phraya, ki teče tudi skozi Bangkok. Oblikovalec je bil njihov veliki umetnik Paithoon Na Chiangma Supab Aun-aree. 10 bahtov je po tečaju vrednih okrog 0,2547 evra. *(Pretvorba tečaja je bila narejena s pomočjo programa za konverzijo valut na <http://currency7.com/>.)*

Kovanec za 10 bahtov, prednja in zadnja stran.

Na zgornji strani je vrednost zapisana v Braillovi pisavi, ki jo vidimo/otipamo kot štiri pike.

Po navedbah na internetnih straneh imajo s tem kovancem težave v vseh državah, kjer v obtoku evro. Kovanec za 10 bahtov brez problemov »pogoltnejo« vsi avtomati, saj je težek 8,5g (2€ tehta 8,5g), premer ima 26 mm (2€=25,75mm) in debel je 2 mm (2€= 2,20mm). Tako so vsi njegovi elementi v tolerančnih mejah za avtomate, ki kovanec zato prepoznajo kot veljaven dvo-evrski kovanec.

Vendar ga tudi trgovci in gostinci ne prepoznajo ter ga brez težav sprejmejo. Naj v njihov zagovor povem, da po Evropi kroži več kakor 358 različic dvo-evrskega kovanca (podatek iz julija 2016). Vsaka država, ki uporablja evro, sme na eno stran dati svoj motiv.

Držav - izdajateljic evrskih kovancev je 19 in ob njih še 4 pridružene (Andora, San Marino, Vatikan, Monako) ter dve, ki jih le uporabljata (Črna gora in Kosovo). Ob tem se izdajajo še priložnostni kovanci s posebnimi motivi, ki so prav tako redno plačilno sredstvo. No, teh je v obtoku zelo malo, saj jih večinoma poberejo zbiralci – numizmatiki. Prav zaradi tega vse manj polagamo pozornost na videz kovanca, pomembno je le, da ima »zlato« sredino in »srebrn« rob. Potem smo skoraj prepričani, da je to kovanec za dva evra.

DRUGI PODOBNI KOVANCI

Naslednji zelo podoben kovanec je 1 turška lira, ki je bila v uporabi od leta 2005 do 2008. Tudi ta je bila po teži in hitrem pogledu zelo blizu elementom na dvo-evrskem kovancu. 1 turška lira je bila vredna okrog 0,50€. V Nemčiji so zato vsem avtomatom nadgradili programsko opremo, da so prepoznali in zavrnili sprejem tega kovanca.

Kovanec za 1 turško liro, prednja in zadnja stran.

Od sodobnih kovancev se videzu in dimenzijam najbolj približajo kovanci:

- 50 qəpik iz Azerbajdžana (približno 0,61€);
- 10 peso iz Filipinov (približno 0,46€);
- 1 funt iz Egipta (približno 0,12€);
- 5 peso iz Mehike (približno 0,28€);
- 2 dolarja iz Kanade (približno 1,40€);

*Prva vrsta od leve proti desni: 50 qəpik iz Azerbajdžana, 10 pesov Filipini in 1 funt Egipt:
Druga vrsta od leve proti desni: 5 pesov Mehika in 2 dolarja iz Kanade.*

Kanadski kovanec za dva dolarja imenujejo tudi »toonie« in je bil prvič skovan leta 1996. Je pa po elementih še najmanj podoben dvo-evrskemu kovancu, saj ima za 2 mm večji premer, je za 0,4mm tanjši in za 1,5g lažji. Prav tako ima širši zunanji obroč.

ZAKAJ SO SI PODOBNI?

Odgovor je preprost in presenetljiv. Podobni so si, ker temeljijo na osnovnem, patentiranem modelu. To pa je italijanski kovanec za 500 lir iz leta 1981!? Italijani so bili prvi, ki so izdelali sodoben dvo-kovinski ali bimetalčni kovanec. »Izum« je delo Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato iz Rima (državna poligrafski inštitut in kovnica). Prav tako so postopek, sestavo kovin in druge elemente ustrezno zaščitili in patentirali v več državah po svetu. To je bil tudi prvi kovanec, ki je vseboval zapis o vrednosti v Braillovi pisavi za slepe. Ker je kovanec za 10 bahtov narejen po istem patentu, ima tudi sam zapis v tej pisavi. Sicer je na prednji strani kovanca za 500 lir upodobljen ženski lik, ki personificira italijansko republiko, na zadnji strani pa je prikazana državna upravna palača na Quirinalu v Rimu.

Italijanski kovanec za 500 lir, prednja in zadnja stran. Osnovni model za izdelavo kovanca za 2 evra. V obtoku je bil od 1981 do 2002.

Sicer se kovanec za dva evra, kakor vsi kovanci, izdeluje iz rondela ali blanketa (ang. blanks). Rondela je prazna kovinska ploščica iz predpisane zlitine. V posameznih državnih kovnicah potem na takšno ploščico z močnim kladivom vkujejo reliefni podobi na obeh straneh kovanca. Rondela izdeluje kar nekaj velikih kovnic po svetu. Za evro jih kujejo v več kovnicah, na primer v Birmingham Mint v Angliji (kovnica Birmingham), v Poongsam Corporation v Južni Koreji, v kovnici Gurt pri mestu Klimovsk v Moskovski regiji v Rusiji, itd.

Levo rondela za kovanec, desno pa splošna stran kovanca za 2 evra in druga stran, kjer lahko vsaka država vkuje svoje motive. Tukaj je slovenski kovanec s silhueto Prešerna in verzom iz Zdravljice: »shive naj vsi narodi«.

Mere kovanca za 2 evra so: teža 8,5g, premer 25,75 mm, debelina 2,20 mm. Zunanji obroč je iz zlitine bakra in niklja, notranji krog pa je sestavljen iz treh plasti – nikelj in medenina, čisti nikelj ter znova nikelj in medenina. Medenina pa je zlitina bakra in cinka.

Razmerje med različnimi kovinami je strogo varovana skrivnost, da se prepreči ponarejanje. Prvi so bili izdelani leta 1999 kot predstavitveni kovanci, za redno uporabo so bili izdani leta 2002. Enotni motiv, ki je pod skrbništvom Evropske centralne banke (ECB), se je stalno spreminjal v podrobnostih in zadnjič so ga preoblikovali leta 2007. Slika na strani, ki je skupna vsem euro kovancem, je oblikoval belgijski oblikovalec Luc Luycx (izg. Luk Lujks) iz Royal Belgian Mint (belgijska kraljeva kovnica) in prikazuje zemljevid Evrope, navpične črte z zvezdicami, vrednost kovanca in napis EURO z latinskimi črkami. Grški kovanci smejo nositi napis v grškem alfabetu. Motiv simbolizira združitev Evrope. Vsi kovanci nosijo njegov podpis v obliki dveh staknjenih črk L. Na kovancu za 2 evra je njegov podpis viden pod črko O na koncu besede EURO.

V zvezi z zemljevidom Evrope je še nekaj zanimivih dejstev. Evropo prikazuje kot kontinent brez meja posameznih držav, da še bolj poudari enotnost. Ciper je prikazan nekaj sto kilometrov stran od njegovega dejanskega položaja in videti ga je vzhodno od kopenskega dela Grčije, takoj pod Kreto. To je zato, da je sploh lahko prikazan na okrogli površini kovanca. Evropska komisija je predlagala, da se vriše tudi evropski del Turčije. A je to bilo zavrženo na skupščini in je zato Evropa na kovancu geografsko »odščipnjena«.

Motivi na drugi strani so pod skrbništvom posameznih državnih bank. Njihov izbor je poljuben, edina zahteva je le, da vsebuje 12 zvezd. Prav tako je bilo na začetku opredeljeno, da se niso smeli spreminjati do leta 2008. Izjema je bila le, če bi na kovancu upodobljeni monarh umrl ali abdiciral pred tem rokom. Kasneje so dodali zahtevo, da mora motiv vsebovati še ime države, ki je kovanec izdala.

PONAREJENI KOVANCI

Največkrat menimo, da se spleča ponarejati le papirnati denar, vendar se ponarejajo tudi kovanci, predvsem tisti z najvišjo vrednostjo. Kovanec za 2 evra je prav tako predmet ponarejanja. To je zato, ker je razlika med vrednostjo zapisano na kovancu in vrednostjo izdelave kar velika. Cena izdelave kovanca za 2 evra je 0,1425€ (*po navedbi na www.forbes.com*).

Da bi preprečili ponaredke, so snovalci kovanca uporabili nekaj posebnih prijemov. Prvi je ta, da je na nazobčanem robu kovanca vgravirano besedilo. Za ponarejevalce je to zelo velik problem. Drugi je ta, da je sredica iz treh plasti, ki sprožijo lahko namagnetenost in je mogoče kovance preizkusiti s pomočjo magneta. Ponaredke magnet ne privleče. Vendar ta test ni dovolj zanesljiv, saj se primeri, da se originalni kovanci zaradi določenih kemijskih reakcij razmagnetijo. Tretji ukrep je, da je sestava kovin strogo varovana.

Doslej je bilo izdanih okrog 56 milijard različnih kovancev in po oceni European Technical and Scientific Center je bilo najdenih okrog 3 milijone ponarejenih, od tega je okrog 65% kovancev za 2 evra (podatek iz leta 2015). Torej je odstotek ponarejenih kovancev precej nizek, še posebej, če jih primerjamo z bankovci. Večina ponarejenih kovancev ima nemški motiv, vendar so ponarejevalci ponarejali tudi motive drugih držav. Največ ponaredkov odkrijejo zaradi napačne teže, zaradi pomanjkanja gravure na robu, zaradi gladkega, ne nazobčanega roba in barve, ki je nastala zaradi napačne zlitine. Dosti ponaredkov je tudi sicer tehnično slabo izdelanih in je pod povečevalnim steklom mogoče videti, da robovi na reliefnem odkovku niso gladki in ne izstopajo iz ozadja, temveč so z njim zlit.

Ponarejevalci so na začetku izdelovali le okrogle »žetone«, ki so po teži in premeru spominjali na kovance. Uporabni so bili predvsem v različnih avtomatih. Zato so izdelovalci avtomatov hitro dopolnili svojo programsko opremo, da stroji sedaj prepoznavajo nekaj oblikovalskih elementov in rob iz druge zlitine na kovancu.

Levo originalni kovanec in desno ponaredek. Motiv je neoster in slabo izstopa iz ozadja.

Ob tem obstajajo še kovanci, ki so slabo kovani in takšni, ki predstavljajo norčevanje iz države, monarha ali družbenega sistema. Zbiralci denarja ali numizmatiki na svojih straneh prikazujejo vse te kovance. Za njih so pripravljene odšteti kar zajetno vsoto. Vsak priložnostni kovanec za 2 evra je med zbiralci že na začetku, ob izidu vreden 4,50€. sčasoma mu vrednost vse bolj raste, kar je odvisno od izdane količine in večjem povpraševanju. Najdražji je priložnostni kovanec izdan v Monaku ob 150-letnici ustanovitve Monte Carla s strani Charlesa III., ki je bil skovan le v 15.000 primerkih. Njegova cena je vsaj 480,00€. Vidite, tega pa se res splača ponarediti!

Viri:

- https://en.wikipedia.org/wiki/2_euro_coin
- <http://www.eurocoins.co.uk/howtoidentifyeurocoins.html>
- <https://www.fleur-de-coin.com/eurocoins/specifications>
- <http://www.eurocoinshop.eu/gb/12-2-euro-commemorative-coins>
- <http://coinhack.tumblr.com/post/61327189118/10-thai-baht-2-euros>